СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 34. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 11 лютого 1933.

VOL. XLI. No. 34. Jersey City, N. J., Saturday, February 11, 1933. THREE CENTS.

РУЗВЕЛТ СТАНЕ ДИКТАТОРОМ У ЗАВЕДЕННЮ ОЩАДНОСТЕЙ

ВАШИНГТОН. — Демократичні провідники конґресу згідні з тим, щоб наділити нововибраного президента Рузвелта на протяг двох років диктаторськими правами у справах, які відносяться до федеральних ощадностей. Кажуть, що це одинокий спосіб, у який можливо буде перевести ті ощадности.

Републиканці заявляють у відповідь на ту пропозицію, що коли так має бути, то краще зліквідувати конґрес, а тоді буде загал знати, що сталося.

ЖЕРТВИ СТУДЕНИ.

НЮ ЙОРК. — По весняній теплій погоді наступили в останніх днях кількома наворотами такі зміни щодо погоди, що температура обнизилася на протязі 16 годин на 52 ступні. Наслідок таких змін був такий, що через студінь померли 65 осіб. Захисти для бездомних були переповнені безробітними, котрим студінь далася найбільше в знаки.

ХОТІЛИ ВИДІСТАТИ ВІД ЛИНДБЕРҐА ЗНОВУ 50,000 ДОЛЯРІВ.

РОНОК (Вірджінія).—Поліція арештувала Джова Браєнта, літ 19, і Нормена Ґарвія, літ 26, обжалованих за те, що висилали до полковника Линдберґа листи з погрозами, що викрадуть йому другого сина, коли не дістануть викупу в сумі $50,000.

Лидберґ віддав ті листи поліції стейту Ню Джерзі, а та розслідила, що листи походять з Ронок, у стейті Вірджінія. Навязано згодом контакт з тими, що відгрожувалися Лидберґови викраденням дитини. Детективам прийшлося ждати в однім місці 144 годин, щоби впасти на слід злочинців. Потім доведено з ними торгу щодо суми викупу, яку зменшено до $17,000. Оті переговори вів директор поліції в Ронок.

Браєна і Ґарвія арештували по тім, як один з них відібрав у банку $17,000 (це були лише папірці, подібні до грошей), які йому видано на переданий чек. Касієр банку був повідомлений про той чек і як тільки його побачив, повідомив про це поліцію. А коли вже були детективи, касієр вручив Браєнтови, котрий прийшов по гроші, $17,000, а той забрав гроші, подякував касієрови і вийшов на вулицю. Там його арештували разом з Ґарвієм.

МЕТРОПОЛИТЕН ОПЕРА ПРОСИТЬ ПУБЛИКУ ДОПОМОГИ.

НЮ ЙОРК. — „Метрополитен Опера", що проістнувала 50 років, знайшлася в такім тяжкім положенню, що звернулася перший раз за свого істнування до загалу з проханням зложити жертву в сумі $300,000, бо інакше треба буде замикати інституцію.

Будинок належить до родин, котрі займають 35 льож у т. зв. „золотій підкові". Вони віднаймають театр „Метрополитен Опера Асосіейшен", як також підпомагають його матеріяльно за те, що мають завжди зарезервовані для себе льожі.

Податок від будинку виносить $150,000.

В ПОШУКУВАННЮ ЗОЛОТА.

ВАШИНҐТОН. — Коло 75,000 безробітних шукають по горах золота. Думають над тим, щоби тим людям прийти з якоюсь допомогою. Бо шукати золота, значить у найкращім випадку заробити на сякий-такий прожиток. Одна є з того потіха, що, як кажеться в урядовім комунікаті, працюється у здорових околицях і на свіжім воздусі.

СМИТ ДАЛІ ПОПУЛЯРНИЙ.

ВАШИНҐТОН. — Ал Смит відбув тригодинну конференцію з директорами Ріконструкшен Файненс Корпорейшен. За той час не можна було протиснутися через коридор, бо під дверми кімнати, де відбувалась конференція, зібрався величезний натовп стенографісток, машиністок і ріжних урядовців, а кожде з них хотіло крізь дірку від ключа і шпари заглянути в салю нарад і поглянути на Смита.

СТРАЙК ФАРМЕРІВ В АРҐЕНТИНІ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Генеральний страйк фармерів поширюється з кождим днем. Фармери відмовляються від засівів, поки уряд не прийде їм з допомогою в їх важкім економічнем положенню.

ЗАСУДИЛИ ОШУКАНЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Присяжні судді узнали винними фальшування шерів „Дженерал Моторс Компані" Петра Ґіеллю, Ґаролда Шока і Йосифа Д'Анджелюса, котрі підробили тих шерів на суму $2,000,000. Засуджених жде за те кара 20-літньої тюрми.

МОРО ПРОТИ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ФИЛИПИН.

МАНІЛЯ. — Полковник Стівенс, котрого вважають мужем довіря племени Моро, заповідає, що Моро не згодяться на незалежність Филипин. Моро є магомеданами і творять більшість населення. Вони є того переконання, що незалежність Филипин вийде на користь християнській частині населення острова, яка звернеться проти Моро через їх віру многоженство та патріярхальний спосіб життя.

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

Цеї неділі, 12-го лютого, в годині 2:45 пополудні, відбудеться українська програма зі стації WWRL 1500 кс. Музичні точки цеї програми виконає Українська Сокільська Орхестра з Ню Йорку, під проводом дир. Осипа Даниловича.

Анонсує гр. П. Задорецький.

НАПАД БЕЗРОБІТНИХ НА СКЛЕПИ.

Юрба безробітних у місточку Бирнабай, у Брітіш Колюмбії, по демонстрації перед приміщенням міської управи вдерлася до кількох поблизьких склепів і забрала багато ріжних харчових продуктів. Поліція розігнала юрбу.

ЗАЛОМИВСЯ ЛІД І ТРИ ХЛОПЧИКИ ВТОПИЛИСЬ.

В місточку Ню Гембурґ в Онтеріо заломився лід під трома хлопчиками й вони потопилися. Четвертий, що був з ними, виратувався. Хлопчики ховзалися на леді на ріці Нит і попали на одно місце, де лід був дуже тонкий, отже не видержав і заломився під ними. Між утопленими знаходяться два 10-літні хлопчики, Ґенрі Ґерт і Ґарфілд Інґліш, і 8-літний Фреді Інґліш.

УБИВ ДВІ ЖІНКИ І РАНИВ ДВОХ ЧОЛОВІКІВ.

В приступі шаленої заздрости Василь Антоневич, безробітний у Кіркленд Лейк, Онт., застрілив 9 січня одну жінку і тяжко зранив іншу, а також двох чоловіків. Убита жінка була його колишня любовниця, яка відтак покинула його і вийшла замуж за Василя Мундюка. Антоневич стрітив її з чоловіком на вулиці, коли виходили з одного склепу, і, не говорячи нічого, зачав до них стріляти з револьвера. Мундюк дістав першу кулю і впав, друга куля не поцілила нікого, третя куля поцілила Анну Мундюк. Жінка щось закричала, після чого Антоневич обернувся і стрілив до неї ще раз у голову, вбиваючи її на місці. Відтак побіг заулком і ввійшов до дому Банасюків, де давніше мешкав. Виглядає, що Банасюкова була розлучницею між ним і його любовницею, отже він і її загадав покарати. Застав її в кухні і стрілив до неї два рази. Почувши стрілянину, увійшов до кухні Фред Конінґгем, який мешкав у домі Банасюків. Антоневич стрілив і до нього. Відтак обернувся, вибіг з дому і зараз зник у корчах. Банасюкову забрано до шпиталю, де вона незадавго потім померла.

За Антоневичем зорґанізовано погоню й арештовано його, коли умучений і забруджений прийшов до одного молочаря на перекуску. Поки Антоневич увійшов в хату, молочар зателефонував до поліції, що має підозрілого гостя, і поліція зараз поїхала за ним.

12 січня відбулося в Кіркленд Лейк прелімінарне переслухання, на якім Антоневичеви прочитано обвинувачення в подвійнім душогубстві і двох намаганнях душогубствах. Антоневич сказав, що не почувається до провини. Підчас переслухання був спокійний. Антоневич виїхав з Вінніпеґу на весні 1932 р. Передтим був на роботі в Давфин. У Канаді перебуває пять літ і ще не вміє по англійськи говорити.

ТОВАРИСТВО ДЛЯ ПЛЕКАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ И КУЛЬТУРИ.

Дня 21-го листопада минулого року відбулися чергові загальні збори Т-ва для Плекання Української Науки й Культури (Verein zur Förderung der ukrainischen Wissenschaft und Kultur e. V. in Berlin), якого основним завданням є утримання Українського Наукового Інституту в Берліні.

На тих загальних зборах зложила Управа Т-ва, що являється рівночасно Кураторією Інституту, річне справоздання з діяльности за рік 1932, в якому Інститут, не зважаючи на тяжке матеріяльне положення та майже повну відсутність грошевих засобів, потрапив розвинути широку наукову та культурно-інформативну діяльність.

Після приняття звідомлення рішено одноголосно вести дальше Інститут, одначе, з оґляду на матеріяльну скруту, в обмеженому складі. Головою Кураторії вибрано знову міністра, д-ра В. Ґренера, а його заступником п. О. Скоропися-Йолтуховського. На місце виступивших членів вибрано проф. унів. пралата д-ра Шрайбера, і проф. д-ра З. Кузелю. Директором Інституту затверджено проф. д-ра І. Мірчука. Дійсними членами іменовано професорів З. Кузелю й І. Мірчука. Справу поширення Кураторії новими німецькими та українськими членами передано Президії до полагоджения.

БЕЗРОБІТНІ ПОРАХУВАЛИСЯ ЗІ СВОЇМ ПРОВІДНИКОМ.

Поліція в Галіфаксі мусіла ратувати голову орґанізації безробітних, Віктора Беноіта, перед іншою ґрупою безробітних. Беноіт мав попідбивані очи й інші потовчення та подрапання на тілі, поки поліція дістала його на патрольний віз та відвезла в безпечніше місце.

Беноіт проводив зборами комісії, яка робила приготування до демонстрації, коли ввійшли напасники і зачали руйнувати приміщення комітету безробітних. Вони повиносили меблі, відозви й оголошення, а також піч, в котрій горіло вугля, на двір, поскидали накупу і зробили з того ватру. В товпі, що напала на Беноіта, було коло 200 людей і вони не мали трудности виконати свій плян.

Супернича ґрупа безробітних уже тиждень передтим перестерегла Беноіта, щоби він забрався з міста.

ОЛЕКСА КРАВЧЕНКО.

Олекса Кравченко, це краса і гордість сучасної російської ґрафіки. Імя його відоме в цілому мистецькому світі, а рідко які мистецькі журнали світа не містили його чудових ґрафік, виконаних у дереві. Постійно він працює в Москві, а походить знад Волги, з українських переселенців. Недавно він уперше відвідав Україну і... став свідомим Українцем. Тепер підписує свої праці не Алексей Кравченко, а Олекса Кравченко.

Одна з його річей уміщена в останньому числі „Мистецтва" власне з таким підписом, а тепер прийшла ціла серія ілюстрацій до творів Гоголя в повним розумінні того слова архитворів. Ця вістка, яку одержала А. Н. У. М., зробила в наших мистецьких колах велике враження.

ДОНОЩИК НЕ ДІСТАВ ВИГРАНИХ ГРОШЕЙ.

Канадійський закон забороняє льотерію і між іншим постановляє, що як хтось донесе судови, що хтось інший виграв на льотерії гроші, то гроші суд має сконфіскувати і дати в нагороду доносчикови. Постанову закона оминають деякі люди в той спосіб, що як прим. чоловік виграє гроші на льотерії, то його жінка робить на нього донос і дістає виграні гроші. Одначе бувають випадки, що найближчу родину перебігають чужі люди і суд обовязаний признавати гроші їм. Таке було минулого року в Отаві. Коли розійшлася чутка, що Елберт Н. Сопер виграв на ірляндських шпиталевих перегонах $41,800, фармер Мек Брайд з сусідньої місцевости Карп зробив на нього донос до суду. Коли одначе прийшло до судового переслухання, Сопер доказав, що він купив тикет на перегони, перебуваючи у Франції. Його оборонець бив на те, що куплення тікета поза границями Канади не було нарушенням канадійського закона, і суддя погодився з думкою оборонця та видав рішення в користь Сопера. Мек Брайд не тільки не дістав дурнички, але ще й наробив собі коштів.

НЕ БУЛО МАСОВИХ ДЕПОРТАЦІЙ.

В. А. Ґордон, канадійський міністер іміґрації та кольонізації, видав заяву, в котрій рішучо заперечив чутки, немовто в Канаді були масові депортації в ціли зменшення безробіття. Такі чутки назвав міністер „сильно закрашеними байками".

В протягу 12 місяців, що скінчилися 30 листопада, депортовано з Канади 5,952 осіб, які рахувалися „публичним тягаром". З того 70 процентів вернулися додому добровільно, а лише 9 процентів із загальної суми скористали зі свого права відклику до міністерства іміґрації. Міністер каже, що 39 процентів депортованих самі просили, щоби їх депортувати. Із загального числа депортованих 3,658 осіб були британські піддані, котрих завернено до Англії.

АРЕШТУВАННЯ В РОБІТНИЧІМ ДОМІ В ТОРОНТО.

Поліція зробила наскок на Український Робітничий Дім у Торонто й арештувала в нім 43 присутних. Двох арештовано як членів незаконних зборів, інших арештовано як волоцюґів. Поліційний віз їздив пять разів до Робітничого Дому, поки перевіз усіх арештованих.

В Робітничім Домі відбувалися збори безробітних, до яких промовляли Джордж Бейкер та Джеймс Біті з Вінніпеґу. Вони, як кажуть, взивали зібраних уживати насильства, коли їх домагання не будуть виконані. Поліція, що ввійшла до дому незамітно, підслухувала промови якийсь час під дверима, поки ввійшла до середини і зачала арештування.

За кождого з арештованих „волоцюґів" зажадала поліція по 200 долярів поруки, але вони не могли її знайти. За Біті і Бейкера назначено поруку по 2 тисячі долярів і її знайдено, отже вони оба вийшли на волю.

БОЛЬШЕВИКИ ВИСИЛАЮТЬ НА СИБІР 20,000 УКРАЇНЦІВ

ПІСЛЯ МАСОВОЇ ВИСИЛКИ УКРАЇНЦІВ З КУБАНІ МОСКВА ПОЧАЛА ВИСИЛАТИ СЕЛЯН З УКРАЇНИ.

Люди гинуть від голоду, холоду й недуг.

БЕРЛІН (Німеччина). — З Москви прийшли відомости, що большевики почали на Україні масові арешти серед селянства, яке не виконало большевицьких плянів полевих робіт. Арештованих саджають до зимних тягарових ваґонів, міцно замикають двері й вивозять з України під великою охороною чекістів. Куди везуть арештованих, ніхто не знає. За Курськом частину таких потягів направляють на Сибір, а частину на північ, в архангельську та вологодську ґубернію. Підчас того перевозу люди гинуть сотками від голоду, холоду й недуг. Був випадок, коли на стації Курськ в одному лише ваґоні знайшли шість трупів людей, які вмерли від голоду й холоду.

З одного лише полтавського району на Україні останніми днями вивезено 1,000 селянських родин, нібито за невиконання продналоґу та за спротив колективізації. Майно цих родин держава сконфіскувала, а їх вислано лише в лахміттях, які були на обідраних людях. З інших районів також повідомляють про масові виселення селян та комуністів-опозиціонерів. Населення знаходиться в жахливому матеріяльному стані й жиє під страшним комуністичним терором, очікуючи ввесь час нових переслідувань та кар, які спадають на його голову з невідомих причин. Вимирання людей від голоду, недуг і холоду на Україні прибирає катастрофальні розміри. Та на це мало хто звертає увагу.

На місце висланих з України та померлих з голоду й недуг Українців большевики спроваджують з Московщини свій надійний московський елемент, переважно з червоноармейців, заслужених перед комуністичною владою.

В МОСКВІ АРЕШТОВАНО УКРАЇНСЬКУ КОМУНІСТИЧНУ ДЕЛЕҐАЦІЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — З Москви повідомляють про таку подію. В січні в Москві відбувалося засідання Центрального Виконавчого Комітету Комуністичної Партії. На таке засідання кождий автономний край радянщини присилає своїх представників. Радянська Україна звичайно присилає 15 членів партії. Таксамо сталося й на останньому засіданню.

Українська ґрупа, з уповноваження свого уряду, відчитала перед Комітетом заяву, в якій вона обвинувачувала Сталіна та взагалі провідні органи комуністичної партії в Москві, що вони ввесь час ломлять основи конституції радянського союза, якою забезпечено певну автономію України. Далі делеґація протестувала проти нарушення Москвою національних і господарських інтересів України.

У відповідь на це всіх 15 представників України чекісти арештували й посадили до вязниці. Їх чека обвинувачує в бажанню відірвати Україну від радянського союза. Отак Україна лишилася без свого заступництва в Центральнім Комітеті Комуністичної Партії, який властиво є дійсним урядом цілої Росії. Після того на Україні збільшилося переслідування населення.

БЕЗПІДСТАВНІ АРЕШТИ УКРАЇНЦІВ ПІД ПОЛЬЩЕЮ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Безпідставні арешти Українців під Польщею переводяться далі. Преса не встигає занотовувати всіх випадків арештування, бо вони такі численні, що за ними й не вслідиш. Ось живий приклад безпідставного арештування. В селі Переволочній, золочівського повіту, появилися на Йорданські Свята летючки на плотах і деревах. Це дало притоку поліції до ревізії в місцевій читальні та в українській кооперативі. Притім арештовано голову читальні, Федя Рудка, та крамаря кооперативи, Романа Щуровського.

Поліція передержала їх кілька днів на постерунку в Соколівці, а потім відправила їх до арешту в Олеську. У Федя Рудка знайшли цвяшки, подібні до тих, якими прибиті летючки. Й за це його арештували, а в Щуровського навіть і таких цвяшків не знайшли, хоч їх можна здибати в кождого господаря.

ЛІТАКИ ЗАПАЛИЛИ БОЄВИЙ КОРАБЕЛЬ.

ГАҐА (Голяндія). — Військові літаки збомбардували воєнний корабель який збунтувався біля острова Суматра, що належить до Голяндії. Голяндське військово-морське командування кілька днів переслідувало збунтований корабель і пропонувало йому здатися без бою.

Коли всі переговори не дали наслідків, літаки кинули кілька бомб на корабель і запалили його. Бунтарі в переполосі покинули корабель, стараючися доплисти на човнах до берега.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницю:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1888.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СУМНІ СЦЕНИ В СЕНАТІ

Сенат федерального конгресу став у вівторок сценою дивного й під багатьома оглядами огидного видовища. Вирішував сенат питання, що зробити з урядником сенату, який поробив сенатови тяжкі закиди. Ця справа підняла в сенаті почування й розбурхала пристрасти до того ступня, що сенат, який любить уходити за найповажніше законодатне тіло в Америці, якщо не в цілому світі, заховувався так огидно, що галерії то заходилися зі сміху, то німіли з дива, а один сенатор покинув салю з обридження.

Почалася справа від того, що „сарджент-етармс" сенату, себто урядник, який має виконувати припоручення президента сенату, написав в одній ґазеті непохлібні річи про сенат. Сказав між іншим, що деякі сенатори беруть гроші за своє голосування, але таких небагато, а котрі це, то всі знають. Дехто з сенаторів образився цею статтею. „Сарджента" поставлено на суд перед сенатом і зажадано від нього виявлення імен тих буцімто усім відомих продажних сенаторів. Бері — так називається „сарджент" — говорив, що він обороняв сенат, що він не мав на думці спеціяльно нікого. І відмовився виявити імена.

Була це не зовсім геройська постава, але сенат заховувався ще гірше. Справу віддано судовому комітетови для розгляду. Комітет подав внесок на викинення Бері з роботи. За внесок заявилися всі присутні сенатори. Не було ні одного „проти". Та тут зірвалася несподівано буря. Один сенатор звернув увагу сенатови, що це є напад товпи на старого чоловіка, який служив сенатови довго й вірно. Другий пригадав сенатови, що малощо не кождий сенатор любить нападати на людей, покористовуючися при тім своєю законною недоторкальністю. Ще інший думав, що вся вина Бері в тому, що він пригадав людям, що сенатори голосують не після своїх переконань, а після того, який це вплив буде мати на виборців. Тут уже зчинилася сварка, бо ображені сенатори стали доказувати вину Бері. Прийшло до того, що в сенаті кричали, як на касарняному подвірю, махали руками, як у коршмі. Замісць оборонити свою гідність гідним способом, сенат стратив память про гідне й достойне заховання, і край нині, не хотячи, питаєть-ся: на яку пошану заслугує тіло, яке не має пошани до себе самого?

ЧЕРНІВЦІ ПІД УКРАЇНСЬКОЮ ВЛАДОЮ

Спогад зперед 14 літ.

В святочному числі „Черновіцер Морґенблят" помістив непідписаний автор спогад про ті дні, коли місто Чернівці було під українською владою в р. 1918. „Новий Час" передає цей спогад так:

Люди, що в середу, дня 6. листопада 1918, в годині 12. в полудне, переходили біля палати тодішного краєвого уряду в Чернівцях, були чимало здивовані. При вході до будинку вартував сильний відділ війська. Були це добре узброєні вояки в сіропелевих одягах, якими звертали на себе увагу. Старшина цього відділу командував по українськи. Цього мешканці Черновець досі не чули.

Що сталося? Чому оця стійка перед будинком краєвого уряду?

Прийшов великий гість. Була це стара, іноді щира, правдомовна, а часами брехлива, загальновідома дама: історія. Приходила вона з Заходу, маючи тоді тісні звязки з американським професором Вільсоном. Вчинивши чимало заколоту в Берліні, Відні й Парижі, вона спрямувалась на Схід, де теж мала чимало праці. А по дорозі вступила й до Черновець і, як лицює старій світовій дамі, зупинилася в будинку краєвого уряду. І в салі, де колись краєвий президент приймав своїх гостей, — прийшли поздоровити Історію оці особи: тодішний краєвий президент д-р Йосиф граф Ецдорф, посол Семака, посол Спинул, президент Краєвого Виділу Д. Попович і поручник Ілля Попович. **Цісаря вже не було.**

Граф Ецдорф, добродушний мужчина, з округлим і дещо смаглявим лицем, був дуже поважний. Був убраний на чорно і його рухи зраджували схвилювання.

Граф Ецдорф: Що є причиною ваших високодостойних відвідин?

Посол Семака: Ми прийшли тут, щоби в імени Української Національної Ради домагатися від вас передання влади.

Граф Ецдорф: Якої влади?

Посол Семака: Тієї, яку ви до цеї хвилини виконували.

Граф Ецдорф: Я є цісарсько - королівським краєвим президентом і цього уряду я від вас не дістав.

През. Кр. Виділу Попович: Нема вже цісарсько-королівської влади, нема вже більше цісаря. Ви стоїте тут на чужій землі.

Граф Ецдорф: Я зложив присягу вірности, треба передовсім звільнити мене від неї.

Поручник Ілля Попович: Маємо засоби, щоби вас змусити. Перед будинком стоїть відділ українських стрільців.

Граф Ецдорф: Ах, так, панове думаєте... ... такому випадку я віддаю владу.

Така балачка тревала 20 мінут. Вона скінчилася заявою графа Ецдорфа, що він годиться передати владу, але вимагає, щоби при тім були присутні не лише заступники Української Національної Ради, але теж представники румунської Національної Ради. Лише представникам обох націй він може передати владу. І тому він домагався, щоби прийшов також д-р Аврель фон Ончюль.

Це сталося тогож самого дня, в 4-тій годині пополудні. Крім згаданих трох мужчин, що заступали Українську Національну Раду, зявився теж від Румунів д-р Аврель фон Ончюль. Зладжено протокол, в якому говорилося, що давніша влада цісарсько-королівська президента Буковини перейшла на згадані особи. Цей протокол підписали д-р Йосиф граф Ецдорф, Омелян Попович, Ілля Семака, Микола Спинул і д-р Аврель фон Ончюль. Кілька мінут опісля граф Ецдорф вийшов бічним виходом з будинку краєвого уряду й пішов до свого приятеля, де перебув ще 6 днів.

Осип Безпалко — комісарем Чернівців.

Від цеї хвилини Буковина вже перестала бути австрійською провінцією, а Чернівці її столицею. Тогож самого дня всі інші уряди в Чернівцях заняли Українці. Комісарем Черновець став голова соціял-демократів, народний учитель Осип Безпалко. Коло перше години в полудне пішов він у товаристві українського старшини до ратуша, скликав до себе всіх урядовців і виголосив до них промову, в якій сказав:

„Панове! Чернівці є хвилево без виконної влади. Українська Національна Рада рішенням з дня 6. листопада іменувала мене комісарем Чернівців. Тимчасово не вимагаю від вас зложення присяги, але вимагаю, щоби ви, так як досі, виконували свою службу совісно і всі акти, виготовлені вами, давали мені до підпису".

Урядовці вислухали тієї промови у найглибшій тишині. Ніхто не сказав ні слова й кождий пішов до свого бюра.

Тогож самого дня появилася на мурах міста відозва, в якій комісар Безпалко простими словами повідомляв населення про зміни в ратуші. На його вежі повівав ще австрійський прапор. Коридори ратуша, як і всі входи до поодиноких урядів були густо заповнені людьми. Роїлося там тоді від міщан, жебраків, робітників і вояків. Перед дверима кімнати посадника стояли два українські стрільці. Осип Безпалко сидів у кімнаті на тому самому місці, на якому сидів перед ним і по нім усі посадники Чернівців. Був одітий у звичайну одіж, призначену до роботи, троха схвильований і нервінно стукав пальцями по актах, що лежали перед ним. Урядовці входили до сальону, він давав прикази й вони без слова виходили.

Румунський прапор на ратуші.

Представники Української Національної Ради виконували свою владу від 6. листопада 1918 року. Але вони не почувалися безпечно. Бо вже кілька днів передше було відомо, що румунські відділи мають ввійти на Буковину й заняти цілий край, отже і Чернівці. Особливо тривожною була неділя, 11. листопада, коли вже годинами очікувано приходу румунських відділів. В неділю, пів до 11-тої год. перед полуднем барон Ніку Фльондор у товаристві румунських старшин і студентів пішов з румунським трибарвним прапором до ратуша. Комісар Безпалко був у кімнаті посадника. Барон Фльондор сказав до Безпалка такі слова:

„Позвольте, пане комісаре, що ми повісимо румунський прапор на ратуші. Це буде знаком у тій цілі, що внедовзі ввійдуть до міста румунські відділи й займуть його".

Безпалко був тією вісткою заскочений, але, опанувавшись, заявив, що нічого не має проти того, бо є тої думки, що всі мешканці міста мають право вивісити на ратуші свій прапор. Точно в год. 12. в полудне член пожежної сторожі скинув з ратуша старий чорно - жовтий австрійський прапор і вивісив румунський. Кілька годин минуло у глибокім схвилюванні. Очікувано появи румунських відділів. На ринку появилися громадно румунські пані з китицями квітів, а їм товаришили студенти, старшини й духовні, усі прикрашені румунськими національними відзнаками.

Румунські війська в Чернівцях.

Коло 8. год. вечера появилася на ринку перша румунська стежа, що складалася з 6 вояків і старшини на 3-ох мотоциклях. На одному з мотоциклів був прикріплений скорострїл. Кілька хвилин вони зупинилися перед румунським Народнім Домом, де їх овацїйно привитали очікувачі. Опісля зникли в темноті ночі.

В понеділок, 20 мінут по 1-шій годині в полудне, зявився в румунськім Народнім Домі ґенерал Цадік зі своїм штабом і в товаристві президента румунської Національної Ради, Янку Фльондора. Почали входити румунські відділи, що тревало до пів до 4-тої год. пополудні.

Ще того самого дня коло 4. год. пополудні зявився барон Ніку Фльондор в ратуші, де він ще застав комісаря Безпалка. Барон Ніку Фльондор сказав до Безпалка:

„Пане Безпалко, Румуни заняли саме край і місто. Ваша місія скінчилася".

Безпалко слухав тих слів і не відповів нічого. По годині покинув він ратуш, а вечером місто. Ще того самого дня іменовано президентом міста Румуна Сандру.

Як бачимо з цього спомину, Українці всюди були однаковими джентельменами.

Родинна ідиля.

Жінка: — То ти, ледащо, за цілий день одну рибу зловив?

Чоловік: — Серденько, пригадай собі, скільки часу треба було, заки ти мене зловила.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Пенсилвенія, Н. Н. — „Рідна Мова", Варшава, вул. Стальова 25, Польща. Віршами не турбуйтеся. Що підхоже, буде друковане.

Г. Г., Брентфорд, Онтеріо. — Запізно тепер друкувати допис про свято у листопаді.

М. І., Гарвій, Ілл. — Присилайте дописи у свій час, бо коли пишеться про новий рік чи 22. січня, то можна би використати надіслане тільки тоді, коли одержимо матеріял перед згаданими днями, а не по них.

І. Б., Дітройт, Міш. — Дякуємо за витинок. Попробуємо зі свого боку поінформувати редакцію про українську армію. Але найкраще буде, як хтось з Дітройту зверне увагу редакції на очернення армії Петлюри.

І. С., Ренкін, Па. — Ще час на проекти на Конвенцію. Дотої такі проекти можна поміщувати тільки від відділів, а не від поодиноких членів.

І. Л., Віндзор, Онтеріо. — Допис написаний так збито, що неможливо його справити. Напишіть, будь ласка, допис коротший і ядерніший. Подайте те, що було нового у відчиті, а залишіть річи, про які писалось уже сотки разів. А тоді буде допис цікавіший. І робіть відступи між стрічками на евентуальні поправки та на те, щоби складач не нищив своїх очей, сліпаючи за кождим словом.

Н. Я., Торонто, Онтеріо. — Не посилайте допису частями, бо редакція не буде ждати тижнями на докінчення. І не беріться до вирішування таких важних питань, про які годі писати в газеті без відповідної наукової підготовки.

Ю. Б., Нюарк, Н. Дж. — Дякуємо за інформацію про „інжиніра" без інжинірських студій.

Д-р Г. Г. Скеґар, Шікаґо, Ілл.

ЩО ПИШУТЬ ПРО УКРАЇНЦІВ

Часть III.

В першій і другій части ми розглядали французькі й англійські жерела, а тепер розглянемо записки американських дипльоматів. Шістьдесять літ тому мали Злучені Держави Америки славного дипльомата на імя Скайлер, котрий був представником майже у всіх великих державах Европи. Він теж добре знав ріжні мови. Життепис Скайлера читається як прекрасний роман. І не диво, бо він був представником у Москві, в Константинополі, Лондоні, Римі, Букарешті, Атенах, а при кінці в Каїро, Єгипет. Він відомий не тільки як дипльомат, але й той, що написав такі книжки: „Туркестан", „Американська дипльоматія", „Петро Великий". Остання книжка, "Peter the Great", в двох томах, вийшла друком 1890 р. в Ню Йорку, з друкарні Charles Scribner's Sons. Уривками друковано її в журналі 1884 року. Про неї поговоримо обширніше. Скайлер був людиною високої культури, а повне його імя з університетськими титулами представляється так: Eugene Schuyler, BA., M.A., LL.B., Ph. D., LL.D. Додам, що пишучи студію про Петра Великого, покористувався він матеріялами з російських та німецьких бібліотек.

Розглянемо тепер, що автор написав у тій книжці про Україну.

У вступнім слові першого тому автор оповідає про те, що російський цар Алексий вів злу політику, а про Україну сказав таке:

"The only permanent advantage was the limited protectorate established over that thoroughly Russian and orthodox population of adventurers inhabiting the banks of the Dnieper known as the Cossacks of the Ukraine, who, under the leadership of Bogdan Khmelnitzky, had thrown off Polish supremacy and applied for the aid of their brethren of Moscow."

На ст. 24 автор переповідає, як то Росія почала принимати культуру від своїх сусідів (в часах Алексія), а між іншим каже таке:

"In the latter part of this reign foreign customs began to edge in, owing in part to the annexation of Kief and Little Russia . . ."

А вже дуже цікаво нам прочитати розділ 16 на ст. 152, де Скайлер переповідає гетьманування Дорошенка такими словами:

"He had extended his domain to the western side of the Dnieper, and had established his capital at Tchigirin, or Cehryn, a small fortified town on the river Tiasmin, near the Dnieper, and on the very frontiers of Turkey. Although the Turks insisted upon their supremacy, they rendered him no assistance, and Doroshenko, to insure himself against the Turks, swore allegiance to the Russian Tsar—an allegiance that was considered so lax that the Government felt it necessary to occupy Tchigirin with troops and send Doroshenko to private life in Little Russia."

Далі починає автор переповідати, як то Росія і Турки конечно хотіли дістати Україну в своє посідання, через що повставали вічні війни поміж Росією і Турками (тоді Україна була самостійною державою).

"The troubles caused by the Cossacks of the Ukraine, since their separation from Poland and their first oath of allegiance to Russia, had lasted so long, and had been the cause of so many forays of the Tartars, that it was almost in an imperceptible manner that the friendly relations of Russia and Turkey became so far cooled as to produce an open war. On the representation of the Tartar Khan that Doroshenko had gone over to the Russians, the Sultan drew forth from the Seven Towers, in which he was imprisoned, Yury Khmelnitsky, the son of old Bogdan, a fugitive Cossack Hetman, and proclaimed him Hetman and prince of Little Russia. He declared his claim to the whole of the Ukraine and Little Russia, and his intention of taking possession of the country by force of arms. The efforts of the Russians to ward off the war were futile, as they could not consent to deliver up the whole of the Ukraine to the Turks."

Дальше читаємо, як ця війна (за Україну) покінчилася поміж Росією і Турками, та що в 1681 році запала згода поміж Турками і Татарами, щоби 20 літ не нападати на себе, а границі турецькі поширити аж по Дніпро, включаючи Запорозьких Козаків, а Київ і цілу решту України віддати в посідання Росії.

В той час Росія мала великого дипльомата, князя Голіцина, однак він не розумівся на військових справах, і його вороги,—щоби позбутися його з Москви, зробили його генералом 100-тисячного війська і в 1686 р. сказали йому піти війною на Крим. До цеї армії долучено 50-тисячну армію найліпших козаків під проводом Самійловича. Та як армія мала рушити на ворога (Татарів), хтось запалив степи і вогонь знищив усе сіно для коней, а також згорів табор війсковий. Підозріння впало на Самійловича (хоч не було доказів), і тому царським указом усунено його з гетьмана. Самійлович мав при собі секретаря в особі Мазепи. Його вибрано наступним гетьманом.

Так говорять офіційні російські записки, а тепер прочитаймо позакулісову політику, як то дійсно було з Мазепиним вибором на гетьмана:

"Mazeppa's election, as well as the fall of Samoilovitch, was due in a very great measure to the personal influence of Golitsyn, who disliked Samoilovitch. Mazeppa showed his gratitude, not by words alone, but by a present of a 10,000 rubles. This change was detrimental to Russian interests. Samoilovitch had been thoroughly devoted to his people and to the Russian Government, while Mazeppa bagan a policy of deceit which culminated in his rebellion against Russia during the Swedish invasion. Samoilovitch died in banishment in Siberia, and one of his sons was executed. His whole property was confiscated, and half of it given to Mazeppa."

Скайлер твердить, що Мазепа став гетьманом хабарницьким способом, заплативши за свій вибір 10 тисяч рублів. Окрім цього забрав він половину майна Самійловича. Ці твердження Скайлер опирає на письмах ріжних істориків.

А як російський уряд відносився до Мазепи, про це Скайлер пише таке:

"In the middle of this revolution, when the city was all in confusion and terror, Mazeppa, Hetman of the Cossacks of the Ukraine, arrived at Moscow. By order of the Regency, he was met at the Kaluga gate by a secretary with one of the Tsar's carriages, which, apparently, was somewhat the worse for wear, for Mazeppa, on taking his seat, said: 'Thank the Lord! Through the grace of the Tsar I am riding in one of the Imperial carriages. But what sort of a carriage is it? (with a sniff). It is apparently an old German one.' In this carriage the extraordinary ambassadors of foreign rulers always ride,' answered the secretary."

При вечері Мазепа вихваляв Голіцина та говорив про світлі його побіди на Кримі. Та саме в тім часі зірвалося повстання. Вся царська родина з дорадниками виїхала до монастиря, щоби там скритися, — Мазепу взяли з собою також. Але в царських кругах зайшла зміна в політичнім відношенню до князя Голіцина. Певна партія виступала гостро проти королеви Софії і Голіцина. Мазепа, бачучи це, не хотів упасти в неласку сильної партії при владі, і зрадив пляни Голіцина. Скайлер подає про це таке:

"Mazeppa was therefore well received, and, seeing his good reception, he thought to make sure of the future by breaking completely with his past. He said that Golitsyn had extorted large sums of money from him before being willing to instal him as Hetman, and begged to be remunerated from the property of the traitor. This request was regarded as a sign of complete submission, and all his demands were complied with. He received a charter confirming all the previous rights and liberties of Little Russia; he obtained additional Russian troops for the defence of the Ukraine; he induced the Government to consent to keep the Russian officials and soldiery in better order and under stricter discipline, and with less inconvenience to the Cossacks; and he was also successful in carrying out some plans of vengeance against his personal enemies. Satisfied with this and with the presents of money he received, he returned to the banks of the Dnieper."

З другого тому "Peter the Great" вибираю лише два найважніші уступи, а то: 1) Як торговано українськими землями, та 2) Життя Мазепи.

В другій частині моїх статей (гляди „Свобода" з 13 січня ц. р.) я згадував про англійського представника в Росії в особі Витворта (Whitworth). Скайлер описує теж приїзд Витворта до Москви в 1705 році та його посередничу ролю (від імени англійської королеви Анни) між Росією, Польщею і Швецією. Тоді Петро Великий післав до Лондону свого представника в особі Матвієва, якому дав наказ заключити торговельну угоду з англійським урядом, а коли би такої угоди не можна було перевести, тоді Матвієв мав старатися позискати собі впливи лорда Марлборо (Marlborough) за суму 200 тисяч рублів, або й більше. Росії залежало на тім, щоби дістатися в кружок Аліянтів (Grand Alliance), який вів свою політику проти Франції, а рівночасно й проти

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА

В СПРАВІ ВИБОРІВ ДЕЛЕҐАТІВ НА КОНВЕНЦІЮ.

Головна канцелярія отримує забагато запитів, щоби могла на всі осібно і відповідно відповісти, тому просимо інтересованих приймити до відома те, що понижче подається.

1. Малі відділи скаржаться, що не можуть дійти до порозуміння в справі злуки вибору спільного делеґата.

Звертаємо увагу, що причиною цього є передовсім факт, що кождий малий відділ бажає злучитися з меншим, тому, що статут говорить, що більший може вибрати делеґата, а менший заступника. Коли менший дістане пропозицію від більшого, то розуміється, що це є пропозиція, щоби він вибрав заступника. Дотичний відділ таку пропозицію ігнорує та шукає злуки з меншим відділом від себе. А тимчасом час минає.

Роблячи умову на злуку у виборі делеґата, треба мати на увазі, що ту злуку може треба буде повторити другим разом, і той відділ, що тепер згодиться вибрати лише заступника, слідуючим разом міг би вибрати делеґата. Малі відділи, злучуючись у виборі делеґата, можуть умовитися так, що раз один відділ, а другий раз другий відділ буде вибирати делеґата.

Статут, говорячи, що більший відділ може вибрати делеґата, а менший заступника, виразно це передбачає і говорить, що це залежить від умови між відділами.

Де буде згода, там буде й злука, а де цього самі відділи між собою осягнути не годні, там і головна канцелярія помогти не може.

2. Декотрі малі відділи згодилися на злуку, але й по злуці не мають 25 членів, і думають, що, виконавши частину припису статута, себто злучившись, решту можуть від головної канцелярії виторгувати.

Просимо приймити до відома, що такий компроміс не може мати місця, бо один нелеґально вибраний делеґат уневажнив би цілу конвенцію, зробив би шкоди на десятки тисяч долярів, і труд соток інших делеґатів був би змарнований.

3. Многі запитують, чи члениці У. Н. Союза, котрі не платять до відділової каси і не беруть активної участи у відділі як товаристві, мають право голосу у виборі делеґата.

Мають. Члениці мають таке саме право у виборі делеґата як і члени. У виборі голосують усі члени й члениці, тому, що всі вони платять до головної каси У. Н. Союза і до фонду конвенційного однаково, та без огляду на те, чи хто платить до місцевої каси на місцеву запомогу, чи ні. Це не є місцева конвенція, але конвенція У. Н. Союза.

4. Є запити, чи можна голосувати через заступництво („праксі"). Іншими словами, чи член може передати свій голос другому. Звичайно йде про те, чи член, платячи за себе і за жінку, може також голосувати за себе і за жінку.

Не може. Плачення вкладок — це одна річ, голосування — друга річ. Платити вкладки може муж за жінку, або жінка за мужа. Таксамо член може передати свої вкладки іншим членом. Але голосувати мусить кождий член і членица за себе — так як у федеральних, стейтових і муніципальних виборах кождий голосує лише сам за себе і голосування через заступництво є неможливе. Закон дозволяє голосування через „праксі" то є через заступництво, тільки в таких випадках, де розходиться не про голос людини, але про голос уділів, бондів або шерів. У справах У. Н. Союза мають не лише право, але й обовязок голосувати без заступництва всі члени й члениці У. Н. Союза, без огляду на те, чи вони платять що до місцевої каси, чи не платять.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВИБІР ДЕЛЕҐАТІВ — ВАЖНА СПРАВА.

Добре сталося, що деякі члени піднесли в нашій газеті завваги щодо вибору делеґатів на Конвенцію У. Н. Союза. Наш Союз є найстаршою, найбільшою і найбільш авторитетною українською організацією в Америці. Його Конвенція, яка є найвищим законодатним тілом організації, мусить уявляти собою збір самого мозку організації. І згідно з тим треба нам вибирати і відповідних делеґатів.

Андрій Швець,
з 206 від.

ТРЕБА БІЛЬШОГО ЗНАННЯ ПРО УКРАЇНУ.

Читаючи допис молодого, певно тут родженого й вихованого, Іллі Єзуска з Сейнт Луіс, аж на плач мені збиралося. Не знаю, чи тому, що жіноче серце мягке, чи з того, що отсей речник молоди виступає проти нас, старшого покоління, з закидами, але зі слушними і правдивими. Бо це правда, що наша вина, коли молоде покоління мало знає про Україну. Ми не подбали як слід, ні в дома, ні в школі, ні в церкві про те, щоби виховати молоде покоління на правдивій і розумній любови до українства. Тому слушне є домагання молоді: Давайте нам більше знання про Україну. Нам треба відповідних книжок, викладів і вистав. Бо тільки тоді, коли молодь буде обзнакомлена з українською культурою і українським життям основно, вона звяжеться з нами тісно, по переконанню і з любови. А як так, станеться, то не треба нам буде журитися за нашу будучність в Америці.

Катерина Голдер,
з 336 від., Клівленд О.

OBSERVES ABOUT MISS KUSY'S QUESTION AND REPLIES TO IT.

I have seen many well written and very interesting articles in our paper, the "Svoboda", by Miss Mary Kusy. She certainly gives the other readers an inspiration to read and write about Ukraine. I am sure that everyone agrees with me on these points.

Lately, I have seen her question which was "Who is more responsible for the present depression and circumstance, the World War or the capitalists?" The question could be answered in various ways, for everyone's opinion without doubt is different, but they should be answered intelligently. By intelligently I mean that the answers to the questions should have definite reasons or proofs.

Although Ivan Tchorni of New York and Michael Kovalchyck of Pennsylvania answered well, they didn't give definite reasons for their statements.

Don't you think that if people took more care and time in their writing, many articles would be better?

I am sure Miss Mary Kusy of Jersey City will agree with me.

It woul give me extreme pleasure to see this article published in the "Svoboda" which I read daily and enjoy very much.

Yors truly,
Elsie Dimkovich,
New York City.

ТРЕБА ДОКІНЧИТИ ГАРБУЗА.

Слідку пильно за „змаганнями", які тепер ведуться на сторінках „Свободи" за „відгабнення" української мови, а ось сьогодні на превелику радість стрічаю статтю д-ра В. Галана — „Мова за образи, а критика за гарбузи". Жалую, що перебіг, а по части і виручив мене д-р Галан, бо я якраз мав велику охоту написати статейку про ці то власне гарбузи.

Але коли вже так сталося, то подаю тепер таку пропозицію: Стаття п. Е. Ляховича вже зіхана вздовж і впоперек щодо чистоти її мови. Всі чужі слова пораховані, справа „бути чи не бути" чужим словам в українській мові вирішена, значить — лихо, яке п. Ляхович заподіяв українській мові, направлене, і тепер, по цій скрупулятній корекмі, треба лише цю дописку п. Ляховича переписати „українськими словами", щоби її всі зрозуміли, як інтеліґенти, так і „прості робітники".

І ось, коли всі ці працьовиті критики завдали собі стільки труду, щоби це лихо наладнати, по доконаним ділі хай заберуться до другої — дійсно важної! — сторони цеї статті, над якою властиво треба було зачати дискусію. Отже хай тепер розберуть скрупулятно зміст цеї статті, саму справу, яку в ній порушено, й своєю совісною і річевою критикою змісту статті докажуть, що вони досі не билися за шкаралупу з печеного яблока, але дійсно за самий його осередок.

Колиж цього не буде, то дотеперішній крик, який піднесено зприводу цеї статті, дасть лише яскравий образець незавидного духового рівня нашої інтеліґенції, яку маємо тут на еміґрації.

І тому тепер мусить наступити ще один „попис" шановних критиків щодо знання розумового розбирання важних справ. Ми, пересічні читачі, вже знаємо, наскільки злою була стаття п. Ляховича під оглядом української мови. Тепер добре би було, щоби ті критики вказали на те, якою вона була під оглядом свойого змісту.

Не дивуюся нашому робітникови, що не мав нагоди набути вищої освіти, що він не зрозумів чужих слів, яких ужив п. Ляхович. І годжуся з тим, щоби наскільки можливе, не вживати чужих слів, коли їх можна заступити своїми. Але не можу зрозуміти, як могли би не зрозуміти тих слів ті, що покінчили вищі школи, що рахуються до людей з вищою освітою. І вони, коли критикували мову, повинні були говорити і за зміст статті й висказати свою думку і щодо цього. Коли того не зробили, хай тепер зроблять.

Е. С., Ню Йорк, Н. Й.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 25. січня ц. р. розпрощався з нами на завжди один з наших найстарших членів, основників від. 86 У. Н. Союза в Олифант, Па., покійний **Йосиф Кузмич**. Був він одним з найстарших наших еміґрантів. Прибув до Америки коло 1883 року з села Снітниця, повіт Грибів, Західня Україна. Приїхав сюди молодим хлопцем, працював у ріжних місцевостях, як Шамокін, Ст. Луіс і інших, а вкінці осів в Олифанті, де був першим з основників 3 відділу нашого Союза. Цій організації остався вірним від її заснування аж до кінця свого життя. В часах, коли Союз атакували з ріжних боків, щоби його розбити, бл. п. Йосиф завжди стояв у його обороні і своїм хлопським розумом зумів молодших від себе при організації придержати і нових членів придбати. Пригадую собі як нині, коли то по конвенції в Клівленді в 1910 році, підбурені члени хотіли Союз розбити; небіщик сказав: „Браття, не штука готове розбивати, будуйте нове, як хочете, а найстаршу організацію шануйте, розбудовуйте, а тоді зробите добру роботу". Був він вірним сином свого народа і своєї церкви. Хоч не дуже вчений, але своїм словом і характером завстидав неодного вченого. Особливо поборював москвофільство, за що не раз приходилося йому добре витерпіти.

Олифантська громада тратить у нім першого основника церковної громади, ріжних братств, а відділ 86 тратить одного з найстарших і найвірніших членів.

Бл. п. Йосиф полишив вдову Марію і сина Данила. Прожив 71 років. Нехай же прибрана земля буде йому пером.

Член від. 86 У. Н. С.
в Олифант, Па.

Росії. Петро Великий це добре знав і тому за всяку ціну хотів стати в ряди цих аліянтів. Отже не дивно, чому Петро Великий дав свому тайному агентови Гайсинови (через Матвієва) таке припоручення:

"Answer Huyssen that if Marlborough wishes a Russian principality he can promise him one of three, whichever he wishes — **Kief, Vladimir,** or **Siberia;** and he can promise him also that, if he persuades the Queen to make a good peace for us with the Swedes he shall receive, as the revenues of his principality, 50 thousand ducats for every year of his life, in addition to the Order of St. Andrew, and a ruby as large as any in Europe."

Але Марлборо пропозиції не приняв. Навіть не лакомився на український Київ. Рівночасно Польща вислала свою депутацію до Петра Великого з таким домаганням:

"At the end of February, 1707, the Polish Diet at Lemberg sent a deputation to the Tsar with the demand that those parts of Ukraine west of the Dnieper — the district of Biela-Tserkof (Biała-Cerkiew) — which had been seized upon by the Cossack Palei, should be at once restored to the Republic" (значить Польщі). Очевидна річ, Петро не виповнив жадань Польщі, бо боявся повстання козаків.

Найважнішим уступом в другім томі книжки "Peter the Great" є уступ про Мазепу на ст. 92 до 109. Я коротенько переповім за автором цілий уступ, а зглядно все, що є найголовніше.

Іван Стефанович Мазепа, син вельможі і православної дами, уродився 1645 року. Прекрасний на вроду; дістав високу освіту в єзуїтській школі; зістав при службі польського короля Яна Казиміра. На польському дворі дражнили Мазепу через його віру і національність, аж поки одного разу він не витяг шаблі в гніві. За це польський король віддалив його зі свого двора. Мазепа, вернувшись домів, навязав любовні зносини з жінкою одного вельможі на імя Фальбовський, за що цей привязав його на коні та пустив у ліс. Кінь привіз Мазепу домів, але так подертого та пораненого, що заледви його пізнали. Відтепер Мазепа не міг показатися у своїм окруженню як рівний з рівним, тому записався в козаки під проводом Тетері, а відтак Дорошенка. Тому, що був освічений — бо говорив 5 мовами — він скоро добився становища головного секретаря гетьмана. Дорошенко післав Мазепу в делеґації до Константинополя просити в султана помочі, але тут він був заарештований атаманом запорозьких козаків та приведений до Москви. Підчас переслухання Мазепа впав в руки Матвієва, котрий відразу полюбив Мазепу та завів його до царя Петра і представив його. Потім Мазепу вислано до гетьмана Самійловича, а цей віддав йому на виховання своїх дітей та рівночасно зробив його своїм секретарем. Самійлович посилав Мазепу до Москви в ріжних справах, а це дало Мазепі нагоду запізнатися ближче з князем Ґоліциним і Матвієвом. Чому? А ось: "Golitsyn and Matveief, both of whom had respect for the education given in Poland and Little Russia, so far superior to that of Moscow, were captivated by Mazeppa's intellingence and manners". (Наглядний доказ маємо, від чужого амбасадора, що в той час українська культура вже стояла на ціле небо вище від російської! Цього не мало — **Росія вчилася від України, а не Україна від Росії!** — Г. С.)

Цар Петро затримав Мазепу при гетьманстві, не зважаючи на всякі доноси, що Мазепа є заговірник. Цар любив Мазепу за його отвертий характер і за його спосіб поведення.

В 1689 р. Мазепу обжаловано перед Петром за те, що він веде переписку з польським королем Яном Собєським, щоби злучити з Польщею Україну. Мазепа дуже зручно з цього викрутився і Петро дальше вірив йому. Але надії Мазепа листувався з польськими королями, бо в 1707 році він отримав лист від польського короля Станіслава (пересланий у другім листі). Цього листа Мазепа вже не дав Петрови, але, як автор оповідає, Мазепа рішився на ще один рішаючий крок — а то визводити Україну зпід Росії. Він (Мазепа) прикликав свого секретаря Орлика, піднявши хрест і сказав: "I protest before the allseeing God that not for my private profit, nor for higher honours, nor for greater riches, nor for any other aims of mine, but for all of you, for your wives and children, for the general good of our poor mother country the Ukraine, of the Zaporozian army and of the Little Russian people, and for the increase and extension of the rights and liberties of the army, I wish by the aid of God to act so that you shall not be ruined either by Moscow or by Sweden." По такій присязі Мазепа поцілував хрест, а потім заприсягнув Орлика до тайности.

В 1707 році Мазепа пристав зі своїм військом до війська шведського короля Карла XII. та пішов війною на російського царя. Коли Петро довідався про те, написав лист до свого генерала Апраксина такого змісту: "Although it is against my conscience to write anything bad to you in return for you good news, yet necessity compels me to tell you that Mazeppa has turned out a new Judas, for, after being loyal to me for twenty one years, now, when he is almost in his coffin, he has become a traitor and betrayer of his people."

По програній війні (по стороні Мазепи і Карла XII) Петро настановив гетьманом Івана Скоропадського, і обидва видали маніфест до Запорозьких Козаків, щоби вони повинувалися всім приказам нового гетьмана.

Скайлер згадує теж про зруйнування „Січи", такими словами: "The greatest success of the Russians was the suppression of the Zaporozian Cossacks and the destruction of their rivertown Setch."

А про смерть Мазепи автор пише таке: "Mazeppa died at Varnitza, a village near Bender, on March 31, 1710, and was buried in the old church of St. George, on the high bank of the Danube, at Galatz." Читач нехай порівнає цю дату смерти Мазепи з датою англійського амбасадора (гляди „Свобода" з 13 січня 1933 р., част II. цеї статті).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.
СПРОСТОВАННЯ ОГОЛОШЕННЯ.

Отсим повідомляється всіх місцевих і позамісцевих членів відділу 62 в Філаделфії, Па., що звичайний, але дуже важний, мітінґ відбудеться в суботу, 11 лютого, в годині 7-мій ввечір, під ч. **6035 Елмвуд Евс.,** а не як попередно було мильно подано 6935.

Адміністрація Свободи.

НОРТУМБЕРЛАНД, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 357, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний мітінґ відбудеться в неділю, 12 лютого, в годині 1.30 пополудни, в Мус Гали на Кінґ ул. Проситься членів прибути на час, бо є багато справ до полагодження і вибір делеґата на конвенцію. На тім мітінґу кождий член дістане пояснення в справі виміни старих грамот на нові. — А. оВзний, секр.

КОТСВІЛ, ПА. оТв. ім. Б. Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і члениць, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 12 лютого, в годині 12.30 пополудни. Проситься членів і члениць прибути на цей мітінґ, бо маємо важні справи до полагодження. Також на тім мітінґу буде вибір делеґата на конвенцію У. Н. Союза. На річнім мітінґу 10 грудня вибрано слідуючий уряд на 1933 рік: М. Кобилянський, предс.; А. Зубко, кас.; В. Чернецький, секр.; П. Турчин і І. Юзьвак, контрольори; Гр. Паохвчишин і В. Шизо, дозорці хорих. Ще раз того місяця напоминається довгуючих членів, щоби були ласкаві заплатити хоч якусь часть свого довгу. Котрий довгуючий член не заплатить і не зголоситься до уряду, буде сего місяця суспендований. — В. Чернецький, секр.

САВТ ДІРФІЛД, МАСС. Тов. Галицька Січ, від. 207, повідомляє всіх своїх членів і члениць місцевих і позамісцевих, що звичайний мітінґ відбудеться в неділю, 12-го лютого, зараз по Сл. Божій. Згори зазначується, щоби всі члени були на тім мітінґу і заховали спокій. На тім мітінґу будемо вибирати делеґата на конвенцію У. Н. оСюза. Проситься всіх довгуючих членів, ся тих членів, котрі хочуть виміняти свої щоби вирівнали свої залеглости. Проситьстарі грамоти на нові, щоб принесли свої старі грамоти на мітінґ. На тім мітінґу буде пояснення про виміну. — Пилип Пасічник, предс.; Олекса Сцільський, кас.; Іван Олійник, секретар.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зоря", від. 69, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний мітінґ відбудеться в суботу, 11 лютого, в годині 7.30 вечір, в У. Н. Домі, 217-219 Іст 6-та вул. Проситься всіх членів прибути на цей мітінґ, бо буде вибір делеґата на конвенцію як також інші важні справи до полагодження. Також проситься тих членів, котрі хочуть перемінити свої старі грамоти на нові, щоби прибули особисто і принесли свої старі грамоти. — Е. Парницький, секретар.

БАЙОН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 213, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться у вівторок, 14 лютого. Обовязком є кождого члена прибути на ці збори, бо є важні справи до полагодження і буде вибір делеґата на конвенцію. — Юрій Бойко, рек. секр.

ПЛЕЙНС, ПА. Бр. св. Андрея, від. 48, подає до відома всім своїм членам, що звичайний мітінґ відбудеться в четвер, 16 лютого, в чодині 6-тій ввечір, в гали Мих. Негребецького, 84 Н. Рівер ул. Проситься всіх членів прибути на цей мітінґ, бо будуть наради про баль, котрий мається відбути в суботу 18 лютого. Всі члени обовязані взяти участь в тім бали. — Я. Кривий, секр.

ДЛЯ ЛЕМКІВЩИНИ.

ДО НАШИХ БРАТІВ В АМЕРИЦІ.

Першу українську кредитову кооперативу (райфайзенку) по війні на Лемківщині засновано в р. 1927 в Загірю, повіт Сянік, яка допомагає нашому селянству та робітництву. Як Вам відомо, в Галичині маємо вже свої фабрики а саме мила, цукорків, чеколяди, паперців, цасти й інші. Щоби прийти з допомогою головно нашим селянам у їх нужді, рішилася наша Кредитова Кооператива „Ослава" в Загірю побудувати фабрику штучних погноїв та дати селянству цей товар на 40% дешевше і якостево кращий. — Та на це треба гроша. Ми не всилі збудувати такої фабрики в теперішніх часах власними фондами та сподіваємося, що допомогти нам можуть наші Брати в Америці. Знаємо, що і Вам тепер тяжко жити, але мабуть Ви не переживаєте того, що ми тут. Як Вам відомо, Дорогі Браття, державної посади Українці тут не дістають і тому кинулись до кооперації. Нині маємо 3,146 кооператив, зорґанізованих в Українськім Ревізійнім Союзі у Львові, які гарно розвиваються і дають прожиток тисячам наших людей. Часописи подають вістку, що американські Жиди зложили 58,000,000 та 200,000 дол. і переслали Жидам до Галичини, щоби знищити наші кооперативи. А ми, не маючи своїх фабрик, мусимо до них звертатися і своїм грошем їх збогачувати. Тому віримо, що Ви не відмовитесь положити цеголку під будову наших українських фабрик.

Як допоможете нам, то селянин пізнасть, що його браття за океаном подали щиро руку, щоби піднести добробут українського народу. Тоді наші вороги будуть приневолені з нами числитись.

Просимо Вас, Дорогі Браття, і всі українські установи, відложіть один день праці чи бодай декілька годин в місяці та готівку відішліть до своїх установ, а ті зложать до „Обєднання" в Америці, яке надішле нам.

До Вас, Високопреподобні Отці Парохи і Настоятелі парохій, звертаємося з горячою просьбою, щоби Ви пояснили своїм вірним мету і значіння нашої фабрики та заохотили своїх вірних до складок.

За Управу кооперативи „Ослава" в Загірю:

о. Микола Гентіш, вр. справник; **Іван Симко**, вр., скарбник; **Михайло Сех**, вр., книговод.

———о———

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТ... ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА ... ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК

НАГЛИЙ СУД.

(25)

У келії.

На рішення Варшави ждав у своєму кабінеті прокуратор Мостовський та в адвокатській кімнаті оборонці. Однак, поки наспіла офіціяльна відповідь суду — раніш уже мали її редакції щоденників у полудневій експедиції комунікатів ПАТ-а.

Тому, що справа виконання присуду смерти належить уже до зверхніх функцій прокуратора, прокуратор Мостовський без членів трибуналу поїхав в 6. год. пополудні до Бриґідок повідомити вязнів про їх долю. До того часу Білас, Данилишин і Жураківський сиділи разом в одній келії. Їх розділили. Прокуратор повідомив кожного зокрема про відповідь з Варшави. При цій сцені оборонців не було; їх допустили безпосередньо після виходу прокуратора. Засуджених відвідала теж рідня. Потрясаюче враження робила на оборонців мати Біласа й сестра Данилишина в одній особі: ця жінка тратила відразу сина і брата, обох у розцвіті молодечого віку...

Всю ніч Василь Білас і Дмитро Данилишин перевели в окремих одиночних келіях. Після виходу оборонців доступ до них мав лише духовник, вязничний грек-кат. священик о. д-р Липський. Він обох їх висповідав та переводив цілу ніч то з одним, то з другим, аж поки над ранком, в 6. год., знову не прийшли оборонці — попрощатися.

Як поводилися засуджені.

Ми вже вчора, в останньому звіті з судової салі, зазначили, що всі підсудні прийняли проголошення присуду з надзвичайним спокоєм. Таксамо спокійно і володіючи собою поводилися Білас і Данилишин до останнього моменту життя. На Жураківського таксамо не зробила враження вістка, що він має перед собою 15 літ вязничної вегетації, як на Данилишина й Біласа, що вони мають розпрощатися з цим світом.

Оборонцям дякували сердечно за опіку. **Данилишин заявив своїм оборонцям, д-рови Старосольському, д-рови Шухевичеви і д-рови К. Паньківському, що таки він, а не Білас, застрілив поліціянта Коята.**

Оборонці розцілувалися зі своїми клієнтами і були напевно більше психічно потрясені, ніж оті їхні бодрі клієнти.

„Прощай, Український Народе!"

Виконання присуду смерти відбулося на невеличкому квадратному закінченні вузького переходу між вязницею „Бриґідки", вязничним шпиталем та сліпими стінами приватних домів. Першого вивели Данилишина. Перед смертю крикнув **„прощавайте!"** Білас згинув 20 хвилин пізніше. Смерти свого вуйка-товариша ні його тіла не бачив. Він зраджував лише більше фізичне вичерпання ніж Данилишин. Він крикнув: **„Прощай, український народе!"** Один із надто ревних дозорців хотів перешкодити Біласови говорити, але оборонці гостро проти цього зареагували, звертаючи увагу, що це святе право останнього слова деліквента. При екзекуції були присутні лише прокуратор Мостовський, начальник вязниці, 4 оборонці (д-р В. Старосольський, д-р Ст. Шухевич, д-р Ол. Марітчак і д-р Кость Паньківський) та греко-кат. священик о. д-р Липський, велика сила поліціянтів, вязнична сторожа і кат Бравн з двома помічниками.

Представникам преси заявили вже вчора, що тому, що новий карний закон передбачає екзекуцію тайну, — на місце екзекуції їх не допустять.

Родина звернулася з просьбою видати їм тіла деліквентів. Це прохання задовольнили (але не виконали!)

„Ми не вбили".

Ми згадували вчора, що в останньому дні доразового суду явився на розправі брат покійного Тадея Голувка, Володислав, комісар поліції з Новгородка. Вечірні польські ґазети принесли баламутну звістку про його розмову з засудженими, у тому моменті, коли після закінчення розправи публику усунули вже з салі та засуджені залишилися самі посеред поліціянтів. У тому моменті підійшов, кажуть, до них брат Голувка й запитав їх, чи вони справді є вбивниками покійного Тадея. „Ви вже — мовляв — і так засуджені, скажіть мені правду..." Щодо відповіди, то про це кружляють ріжні версії. З них одна каже, що Данилишин і Білас мовчки відвернулись і нічого не відповіли, інша знову, що Білас заявив, що „ця справа ніколи не вияснитья".

З кол українських оборонців довідались ми, що брат покійного Голувка справді звернувся був з таким запитом до Біласа й Данилишина. Данилишин дійсно спершу не зрозумів його, — і нема тут нічого дивного, коли зважити психічний стан, в якому мусіли знаходитися засуджені. Зате Білас відразу заявив: **„Ми його не вбили — ця справа вияснитья".**

(Кінець буде).

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIAN SINGERS ACT EPIC "MAZEPPA".

American Premiere of Work by Tchaikovsky Delights an Audience of 3,000.

Before more than 3,000 co-linguists, the Ukrainian Art Theatre presented last night at Mecca Temple what the singing actors announced as a first performance in America of their historic epic, "Mazeppa." The composer, Tchaikovsky, had himself, in 1891, stood near by to dedicate Carnegie Hall. There his symphonies are yet household words, while two of his operas, "Eugene Onegin" and "Pique Dame," have been staged by Gatti at the Metropolitan.

Mecca Temple's crowded galleries greeted with salvos of applause the cooperative production, given in commemoration of the 300th anniversary of the birth of Ivan Mazeppa at Mazepynci, Ukraine, in 1632. The poet Pushkin's actual hero had been the ally of Charles XII of Sweden against Peter the Great, till that Czar defeated them both at Poltava. The present text was adapted by D. Longin Cehelsky in Ukrainian traslation.

Alexis Tcherkassky, as Mazeppa, and Mikhail Shvetz and Elena Bussinger, as the opposing Minister of Justice and his wife, were artists from the former Philadelphia Opera. Thalia Sabanieeva of the Metropolitan sang their daughter, kidnapped and crazed as the hetman's bride. Ivan Velikanoff, as her suitor, Messrs. Grebenetzky and Didowich, in martial roles, were from Moscow and elsewhere. Paul Ouglitzky conducted. A. Shastan directed the stage and Dimitri Chutro the ballet. Forty choristers and a like orchestra served well.

Yashya Anchutin's six scenes surpassed expectation of an "occasional" performance, such as this, in an achievement of authentic and colorful background. Vigorously declaimed, fervently acted, the epic romance held an appeal of the glories of old Russia, touched with lyric moods and popular melody, from its battle symphony to a condemned man's prayer. Tchaikovsky's opera, first sung in Moscow in 1884, owed to a German revival of 1921 the refreshed interest of musicians abroad and of his compatriots here.

(The New York Times, Sunday, February 5, 1933).

Непорозуміння.

Лікар: — В ночі вас не душить?

Пацієнтка: — Даруйте — але я сплю сама!

Відповів.

Жінка мучить мужа, щоби сказав їй одну важну бюрову тайну. Муж подумав і питає:

— Вмієш мовчати?

— Як гріб!

— То мовчи, і більше не питай!

ТАРЗАН МОЖНОВЛАДЕЦЬ ДЖУНҐЛІВ.

(66)

Після довшої дискусії нарешті Ібн Джед згодився дарувати життя Стимболови. Та він тепер властиво вже не боявся пімсти Тарзана, якого вважав мертвим. Разом з тим шейк рішив почати пробиратися в долину Сепулчер, але до цього треба було виконати умови, які поставив йому ватажок племени Ґала. Сам Ібн Джед у супроводі кількох Арабів поїхав до ватажка племени дикунів, щоб з ним переговорити. Скоро він опинився в селищі Бантанда.

Ватажок племени Ґала, Бантандо, стрів Арабів приязно, згоджуючись охотно їм помогти, коли Араби приймуть його умови. Він згодився повести їх уже завтра вранці в гори, щоб показати прохід в долину до міста Німр, але Араби мають передтим звільнити всіх чорних рабів з племени Ґала. Хоч як не хотілося цього робити шейкови, він усетаки змушений був прийняти умови Бантанда. На другий день ранком Араби в супроводі Бонтанда вирушили в дороґу в гори.

Разом з собою вони забрали й Стимбола, який був дуже прибитий своїм убивством Тарзана. Він тяжко почував у себе на души це вбивство, та ще Тарзана, за якого можна сподіватися страшної пімсти від його приятелів у джунґлях. Два дні Араби йшли в гори, піднімаючись все вище й вище. Вони опинилися на півночі долини Сепулчер. Нарешті вони осягнули висоту, звідки Бантандо вже міг показати в горах прохід в долину Сепулчер.

„Ось там", сказав він, „лежить шлях у долину. Ми тебе тут лишимо, пане шейку. Іди сам зі своїми Арабами, але памятай, що звідти повороту нема". На другий день ранком Ібн Джед побачив, що Ґала зі своїм ватажком лишили його в ночі. Ібн Джед лишив діти й жінки своїх Арабів з невеликою охороною в горах, а сам з найліпшими вояками вирушив у дальшу дороґу. Араби на чолі з Ібн Джедом скоро дійшли до проходу в долину й парами зникли там.